

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2447

Vragen van het lid **Futselaar** (SP) aan de Minister van Defensie over *een mogelijk ongeluk op vliegbasis Volkel* (ingezonden 5 april 2023).

Antwoord van Minister **Ollongren** (Defensie) en van Minister **Hoekstra** (Buitenlandse Zaken) (ontvangen 26 april 2023).

Vraag 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 en 8

Kunt u bevestigen dat de foto bij een artikel over een mogelijk ongeluk een B-61–11 betreft? Zo nee, wat is het dan voor wapen?¹

Is deze foto in Volkel gemaakt? Zo nee, waar is het dan wel gebeurd?

Gaat het hier om een echte kernbom? Zo nee, wat is het dan?

Is de veronderstelling juist dat deze bom beschadigd is geraakt? Zo ja, waardoor?

Wanneer is dat ongeluk(je) geweest?

Is het juist dat het Los Alamos National Laboratory, dat de betreffende foto in een presentatie heeft gebruikt, stelt dat er geen aanvullende informatie beschikbaar is over deze foto omdat het beleid geldt dat er niets wordt erkend of ontkend aangaande kernwapens?²

Waarom wordt er na de benadrukking van ontkenning of erkenning van de feiten nu expliciet ontkend dat er een ongeluk is gebeurd?³

Bent u bereid met andere kernwapendelers (België, Duitsland, Italië en Turkije) contact op te nemen in geval het niet in Nederland was?

Antwoord 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 en 8

Het Amerikaanse Ministerie van Defensie heeft in reactie op het artikel van de Federation of American Scientists kenbaar gemaakt dat er geen sprake is geweest van een ongeluk met een nucleair wapen. Op de foto is een oefening met een Amerikaans trainingswapen te zien. Over de locatie waar de foto is gemaakt worden geen mededelingen gedaan. Het is aan de Verenigde Staten

¹ Website Federation of American Scientists, 3 april 2023, «Was There a U.S. Nuclear Weapons Accident At a Dutch Air Base?» (<https://fas.org/blogs/security/2023/04/volkel-nuclear-weapon-accident/>).

² The Guardian, 3 april 2023, «US nuclear bomb may have been damaged in accident at Dutch base, report says» (<https://www.theguardian.com/world/2023/apr/03/us-nuclear-bomb-may-have-been-damaged-in-accident-at-dutch-base-report-says>).

³ Omroep Brabant, 3 april 2023, «Amerika ontkent ongeluk met atoombom in Volkel: «Foto komt uit een folder»» (<https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/4255945/amerika-ontkent-ongeluk-met-atoombom-in-volkel-foto-komt-uit-een-folder>).

om te bepalen wat publiekelijk gedeeld kan worden in het kader van de Amerikaanse kernwapens.

Vraag 9

Heeft u contact gehad met de Amerikaanse autoriteiten over deze casus?

Antwoord 9

Ja. Naar aanleiding van het artikel van de Federation of American Scientists, is er contact geweest met de Amerikaanse autoriteiten.

Vraag 10 en 11

Wat stelt de Status of Forces Agreement (SOFA) tussen Nederland en de VS over dit soort ongelukken?

Deelt u de opvatting dat deze SOFA moet worden gemoderniseerd?

Antwoord 10 en 11

De notawisseling tussen de Nederlandse en de Amerikaanse regering inzake legering van Amerikaanse troepen in Nederland (Trb. 1954, 120) in combinatie met het Verdrag tussen de Staten die partij zijn bij het Noord-Atlantisch Verdrag nopens de rechtspositie van hun Krijgsmachten (NAVO SOFA, Trb. 1951, 114 met vertaling in Trb. 1953,⁴ bevatten de algemene afspraken over de status van Amerikaanse troepen in Nederland. Deze verdragen zien niet specifiek op nucleaire aangelegenheden of ongevallen in dat kader. De verdragen zijn openbaar en er is op dit moment geen aanleiding om de afspraken te herzien.

Vraag 12, 13 en 14

Deelt u tevens de opvatting dat het nodig is alle B-61-11 bommen naar de VS terug te sturen en dat deze ook in het licht van de militaire en politieke spanningen niet moeten worden vervangen door de hypermoderne B-61-12 raket?

Deelt u de mening dat het naar aanleiding van de Russische beslissing om kernwapens in Belarus te plaatsen een provocerende daad is?

Deelt u de opvatting dat het gebruiken van derde landen door kernmachten om hun kernwapens te plaatsen in het kader van de wereldvrede ontmoedigend zou moeten worden? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 12, 13 en 14

De illegale oorlog van Rusland tegen Oekraïne heeft het Europese veiligheidsklimaat fundamenteel veranderd en de situatie in het nucleaire domein nog verder verslechterd. Naast de recente Russische aankondiging om kernwapens in Belarus te plaatsen en het gebruik van nucleaire retoriek, moderniseert Rusland al langer zijn kernwapenarsenaal – waaronder een groot aantal sub-strategische kernwapens –, breidt het zijn nucleaire wapensystemen uit en ondermijnt het de mondiale wapenbeheersingsarchitectuur. De Russische opschorting van het New START-verdrag is daar een recent voorbeeld van. Eerder schond Rusland het INF-verdrag, hetgeen reden was voor de VS om in 2019 het verdrag op te zeggen.

Gezien de verslechterde internationale veiligheidssituatie is het een essentieel veiligheidsbelang dat de NAVO een geloofwaardige en effectieve nucleaire afschrikking behoudt. Hoewel het kabinet gecommiteerd blijft aan een wereld zonder kernwapens, bemoeilijkt het huidige internationale veiligheidsklimaat de inzet op wapenbeheersing en ontwapening aanzienlijk. Zolang kernwapens bestaan in de wereld, blijft de NAVO een nucleaire alliantie en blijft nucleaire afschrikking een essentiële rol spelen bij het behouden van strategisch evenwicht en het voorkomen van de inzet van kernwapens (Kamerstuk 36 200-V-73). De modernisering van Amerikaanse kernwapens draagt bij aan de effectiviteit, geloofwaardigheid en veiligheid van de bondgenootschappelijke nucleaire afschrikking.

De *nuclear sharing arrangements* van de NAVO raken aan de essentie van de collectieve verdediging van het bondgenootschap. Nederland en andere

⁴ Omroep Brabant, 3 april 2023, «Amerika ontkent ongeluk met atoombom in Volkel: «Foto komt uit een folder»» (<https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/4255945/amerika-ontkent-ongeluk-met-atoombom-in-volkel-foto-komtuit-een-folder>)

bondgenoten vervullen de kernwapentaak op basis van een soeverein besluit. De *nuclear sharing arrangements* van de NAVO zijn ook volledig in lijn met het Non-Proliferatieverdrag (NPV). Ten tijde van de onderhandelingen over het NPV bestonden deze NAVO-afspraken al. De afspraken zijn in die onderhandelingen expliciet aan de orde geweest en geaccepteerd door onderhandelende partijen.

Het recentelijk door Rusland geuite voornemen om nucleaire wapens in Belarus te plaatsen dateert van na de inwerkingstelling van het NPV en gaat in tegen de achtergrond en geest van het Boedapest Memorandum van 1994. Daarmee gaf Belarus zijn voormalige Sovjet-kernwapens op en werd als niet-kernwapenstaat lid van het NPV. De Russische aankondiging is, net als eerdere nucleaire retoriek, onverantwoord en destabiliserend.